

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELÇUK BORLUKAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/40402)

Karar Tarihi: 23/10/2024

R.G. Tarih ve Sayı: 15/4/2025 - 32871

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucular : 1. Selçuk BORLUKAN
2. Adile BORLUKAN
3. Mevlüt BORLUKAN
Vekili : Av. Hanifi BUDANCAMANAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, açık alanda bulunan askerî mühimmatın patlaması ile gerçekleşen yaralanma ve açılan tam yargı davasının makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Selçuk Borlukan 1/12/2005 tarihinde arkadaşı ile Bingöl'ün Şaban köyü yolu üzerinde dolaşmakta iken dağ eteğinde bulduğu askerî mühimmatı (anti tank roketi) sert bir yüzeye vurması sonucu oluşan patlamada ağır şekilde yaralanmıştır. Olay tarihi itibarıyla 17 yaşında olan başvuru Selçuk Borlukan hakkında tedavi sonrasında düzenlenen 12/8/2008 tarihli sağlık kurulu raporunda başvurunun %84 fonksiyon kaybına (görme kaybı, yürüyememe) uğradığı belirtilmiştir (2021 yılında başka bir sağlık kurumundan alınan rapora göre bu oran %93 olarak belirlenmiştir.).

3. Başvurucular (Adile Borlukan ve Mevlüt Borlukan, Selçuk Borlukan'ın anne ve babasıdır.) 2009 yılında İçişleri Bakanlığı aleyhine, olayda idarenin hizmet kusuru bulunduğunu ileri sürerek uğradıkları maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle tam yargı davası açmıştır. Elâzığ 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 14/2/2012 tarihli kararı ile davayı reddetmiş; gerekçede sivillerin kullanımında olup yerleşim yerlerine yakın olan açık alanda mühimmat bulunmasında idarenin güvenlik hizmetinin yürütülmesi bakımından hizmet kusuru olduğunu ancak patlamanın olay tarihi itibarıyla 17 yaşında olup ayırt etme gücüne sahip durumdaki başvuru Selçuk Borlukan'ın kişisel kusuru sonucu meydana geldiğini, başvurunun kusurlu eyleminin idarenin kusurlu eylemi ile zarar arasındaki illiyet bağı

kestiğini ifade etmiştir. Ret kararı Danıştay Onuncu Dairesi tarafından 26/10/2015 tarihinde bozulmuştur. Bozma gerekçesinde, sivillerin günlük yaşantıları içinde ulaşabilecekleri mesafedeki açık alanda bulunan mühimmatın patlamasında idarenin güvenlik hizmetinin iyi işlememesi bağlamında kusuru olduğu, bu nedenle zararın tazmini gerektiği, başvuru Selçuk Borlukan'ın eylemi nedeniyle meydana gelen kusurun oranının tazminatın takdirinde dikkate alınacak bir husus olduğu ifade edilmiştir.

4. Başvurucular, İçişleri Bakanlığının karar düzeltme isteminin incelendiği sırada 23/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

5. Danıştay Onuncu Dairesi 16/3/2021 tarihinde karar düzeltme istemini reddetmiştir. Mevcut durum itibarıyla tazminat davasının derdest olduğu anlaşılmaktadır.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Selçuk Borlukan Yönünden

8. Başvurucu Selçuk Borlukan olay nedeniyle ağır yaralandığını ve engelli hâle geldiğini, hâlen patlamanın etkilerini yaşadığını, olayın üzerinden uzun süre geçmesine karşın yargılamanın sonuçlanmadığını belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, olaya dair süreç ve konuya ilişkin mevzuat ile içtihat ayrıntılarıyla aktarılmış; somut vakada yargı mercilerinin gerekli inceleme ve araştırmayı yaparak süreci yürüttüğü, davanın derdest olduğu, bu hususun kabul edilebilirlik incelemesinde dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

9. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı uyarınca, ölüm gerçekleşmese dahi bazı hâllerde başvurunun yaşam hakkı çerçevesinde incelenmesi mümkündür (*Mehmet Karadağ*, B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20) ve bu hâllerde başvurunun yaşam hakkı kapsamında incelenip incelenmeyeceğinin tespitinde diğer faktörlerle birlikte kişinin karşı karşıya kaldığı tehlikenin derecesi ve türü de değerlendirilir (*Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran*, B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69). Başvuru, açık alanda bulunan askerî mühimmat patlaması sonucu gerçekleşen ağır yaralanma temelinde açılan ve kesin olarak karara bağlanmamış olan tazminat davasını temel almaktadır. Olayın koşulları ve mevcut hukuki durum itibarıyla yaşam hakkı kapsamında inceleme yapılacak bir iddia ortaya konulmakla birlikte henüz maddi yükümlülüğe (vakaya ilişkin kusura) dair derece mahkemeleri tarafından kesin bir belirleme yapılmadığından inceleme yaşam hakkının usul boyutu ile sınırlı olarak yapılacaktır.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ihlal iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Yaşam hakkı kapsamında yürütülecek ceza soruşturmalarının yanı sıra hukuki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarında makul derecede ivedilik ve özen şartı yerine getirilmelidir. Derece mahkemelerinin bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri yargılamalarda Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği seviyede derinlik, özen ve ivedilikle inceleme yapıp yapmadıklarının ya da ne ölçüde yaptıklarının Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira derece mahkemelerinin bu konuda göstereceği hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer yaşam hakkı ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (*Cemil Danışman*, B. No: 2013/6319, 16/7/2014).

12. Başvurucuların 2009 yılında açtığı tazminat davasına ilişkin yargılama, bireysel başvuruyu yaptıkları tarih itibarıyla on yılı aşkın bir süre geçmesine karşın derdesttir. Yukarıda da belirtildiği üzere yaşam hakkı kapsamındaki usul yükümlülüğü, ivedilikle inceleme yapılması, yargılamaların makul bir sürede tamamlanması güvencesini de barındırmaktadır. Başvurucu Selçuk Borlukan'ın 2005 yılında yaralandığı olay temelinde açılan tazminat davasında 2006 yılında tamamlanan ceza soruşturmasına ilişkin bilgi/belgeden yararlanıldığı, incelemeye konu belgelerin dava açıldığı tarihte mevcut olduğu ve yargılamanın belirsizlik, bilgi/belgeye ulaşmada güçlük ve/veya olağanüstü bir karmaşıklık içermediği görülmüştür. Bu bağlamda idari yargı makamlarınca ayrıca yeni teknik bir araştırma, inceleme yapılmamasına, olaya ilişkin mevcut olan ve ulaşılmasında aşırı bir güçlük bulunmadığı anlaşılan bilgi/belge üzerinden değerlendirme yapılmasına karşın yargılamanın on yılı aşkın süredir devam etmesinin yaşam hakkının gerektirdiği yargısal sürecin makul süratle yürütülmesi koşulu ile bağdaşmadığı, somut süreçte yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği değerlendirilmiştir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkına ilişkin pozitif yükümlülükler bağlamında usul yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adile Borlukan ve Mevlüt Borlukan Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurusunun *güncel bir hakkının ihlal edilmesi*, bu ihlalden dolayı kişinin *kişisel olarak* ve *doğrudan* etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurusunun kendisinin *mağdur* olduğunu ileri sürmesidir. Bir başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilebilmesi için başvurusunun mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp iddia edilen ihlalden doğrudan etkilendiğini, bir başka ifadeyle mağduriyetini kanıtlaması gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi mağdurluk statüsünün kabulü için yeterli değildir (aktarılan ilkeler için bkz. *Fetih Ahmet Özer*, B. No: 2013/6179, 20/3/2014; *Ayşe Hülya Potur*, B. No: 2013/8479, 6/6/2014).

15. Başvuru konusu olayda ihlal iddiası Selçuk Borlukan'ın mühimmat patlaması sonucu yaralanması temelinde ileri sürülmüştür. İhlal iddiasına konu ihmalin mağduru doğrudan şu anda hayatta olan Selçuk Borlukan'dır. Bu bağlamda hak ihlali iddiasına temel olan patlamanın/yaralanmanın doğrudan mağduru olmayan Adile Borlukan ve Mevlüt Borlukan'ın mağdur statüsünün bulunmadığı açıktır.

16. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Adile Borlukan ve Mevlüt Borlukan yönünden *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir

III. GİDERİM

17. Başvurucular; ihlalin tespiti ve Selçuk Borlukan için 250.000 TL, kendileri için toplamda 200.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen yaşam hakkının usul boyutuna ilişkin hak ihlali, tazminat davası sürecinin makul süratle yürütülmemesinden kaynaklanmış olup yargılama devam etmektedir. Bu durumda ihlale bağlı mağduriyetin giderilebilmesi için başvuru Selçuk Borlukan'a 200.000 TL manevi tazminat ödenmesi ve makul sürede inceleyip karar verme yükümlülüğünün yerine getirilebilmesi için kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Başvurunun Adile Borlukan ve Mevlüt Borlukan yönünden *kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle* KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Selçuk Borlukan yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun Selçuk Borlukan yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucu Selçuk Borlukan'a net 200.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinin başvuru Selçuk Borlukan'a ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuru Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuru Adile Borlukan ve Mevlüt Borlukan'ın yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

Başvuru Numarası : 2020/40402

Karar Tarihi : 23/10/2024

H. Kararın bir örneğinin Elazığ 1. İdare Mahkemesine (E.2010/55, K.2012/90) GÖNDERİLMESİNE,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/10//2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.